

Vznik a nejsoucí

Aristotelés (*O vzniku a zániku*, 319a) rozlišuje absolutní vznik a zánik od relativního (některé věci absolutně vznikají, jiné se pouze něčím stávají, a podobně některé věci absolutně zanikají, jiné se pouze stávají něčím jiným. Absolutní zánik představuje cestu, vedoucí k absolutnímu nejsoucnu. (Nechme zcela stranou širší kontexty a také otázku s tím spojenou, jakou pozici drží sám Aristotelés. Důležité je to, že se tyto a následující formulace objevují v probíraném tématu alespoň diskusně.) Rekurs k tzv. podkladu není (alespoň v samotné diskusi) řešením, protože je třeba uvažovat možnost, že může jít o „nevnímátnou látku“ resp. o „nejsoucí substrát“ (= substrát, který je nejsoucne) apod. Celou tuto věc nechme proto zase stranou. V každém případě najdeme v Aristotelově následující formulaci: „Ať už je nebo není podklad nějakým jsoucnem, vzniká z nejsoucna, stejně jako zaniká do nejsoucna.“ A hned v další větě najdeme onu rozhodující formulaci, o kterou mi jde, totiž že „vznik je zánikem nejsoucna a zánik je vznikem nejsoucna“. Slovenský překlad (180) je vcelku správný, zatímco český dělá hrubou chybu: „vznik je zánikem nejsoucího a zánik vznikem jsoucího“; správně má nepochybně být, že „zánik (jsoucího) je vznikem nejsoucího“. A v další větě je zase tématem diskuse „absolutní nejsoucno“ (resp. „nejsoucí naprosto“). O tom bych nechtěl hovořit, protože to odvádí od tématu k problematice zcela jiné, totiž k Aristotelovu chápání HYLÉ jako ryzí možnosti, o které sice v této souvislosti platí, že je absolutně nejsoucí, ale v kritické analýze se ukáže, že v jiném smyslu i toto údajně „absolutně nejsoucí“ Aristotelés chápe zase jenom jako jakýsi druh jsoucího; od toho tedy odhlížejme. Jde mi nikoliv o Aristotelovy pozice, nýbrž o jeho formulaci.

(25. 6. 1991)